

Äkkipikaa äikän pariin – toiminnallisia harjoituksia äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunneille

Näiden tehtävien avulla äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen saadaan lisättyä toiminnallisuutta. Aluksi on kirjallisuudenopetukseen ja sanaluokkien harjoitteluun sopivia tehtäviä. Seuraavaksi esitellään harjoituksia, jotka liittyvät moduksiin. Sitten on harjoituksia lauseenjäsennyksestä ja oikeinkirjoituksesta. Lopuksi esitellään kirjoittamista harjoittavia tehtäviä, S2-opetukseen sopivia tehtäviä ja yleisiä vinkkejä liikkeen lisäämiseksi äidinkielen oppitunneille.

1. Tehtäviä kirjallisuudenopetukseen

A) Kirjallisuuspatsaat

Tehdään ryhmissä patsaita luetun kirjan tapahtumista. Järjestetään patsasnäyttely, jossa muut ryhmät arvaavat, mikä luetun teoksen tapahtuma on kyseessä. Tehdään patsaan muotoinen postikorttikuva jostain kirjan tapahtumasta. Yksi lukee kuvitteellisen postikortin tekstin, jonka ryhmä on yhdessä laatinut. Tehdään ryhmässä suomalaista kulttuuria ja elämää kuvaava patsas. Järjestetään näyttely, jossa patsaista kokoonnutaan keskustelemaan.

B) Kirjallisuuskävely

Jutellaan luetusta teoksesta kaverin kanssa samalla lenkkeillen opettajan kanssa sovittu matka. Opettaja voi antaa ohjeeksi keskustella esimerkiksi henkilöistä, juonesta, aiheesta, miljööstä, teemasta tai vaikkapa teoksen sanomasta.

C) Ryhmätyöskentely luetusta

Luettujen teosten käsittelyssä oppilaat kiertävät ryhmissä luokassa olevien kartonkien luona ja kirjoittavat kartonkeihin ajatuksiaan romaanista. Jokaisessa kartongissa on opettajan kirjoittama otsikko, esimerkiksi kertomuksen opetus tai päähenkilön luonne ja elämä.

D) Lämmittely: kirjailijoiden nimiä

Oppilaat käyvät kirjoittamassa taululle tuntemiaan suomalaisia kirjailijoita kirjallisuushistoriajakson lämmittelynä.

E) Kirjailijoiden tai luettujen teosten hahmojen arvuuttelu laput otsassa -tekniikalla

Arvuutellaan omassa paperissa lukevia henkilöitä kysymällä omalla vuorolla aina yksi kysymys, jonka vastaus on joko ”kyllä” tai ”ei”. Kysymykset voivat olla esimerkiksi ”Olenko mies?”, ”Kirjoitinko suomeksi?” tai ”Kirjoitinko realismin aikana?”. Kierrosten edetessä kaikille alkaa selkenemään kuva omasta henkilöllisyydestä. Se voittaa, joka arvaa paperinsa nimen ensimmäisenä. Peliä pelataan niin kauan, kunnes kaikki ovat arvanneet henkilöllisyytensä.

F) Kirjallisuuden tyyliuuntien piirteiden kertaaminen maa–meri–laiva-pelillä

Peliin tarvitaan kolme merkittyä paikkaa, jotka ovat perinteisessä leikissä *maa*, *meri* ja *laiva*. Tässä pelissä ne korvataan sanoilla *romantiikka*, *realismi* ja *modernismi*. Leikkijät asettuvat keskimmaiselle viivalle, joka on siis realismi ja jäävät odottamaan huutoa, mihin siirtyä. Huutaja huutaa jonkin väittämän, jonka vastaus on jokin viivoista. Pelaajat juoksevat oikeaksi oletetulle viivalle. Jos juoksee väärälle viivalle, tippuu pelistä. Se, joka on viimeisenä huudetulla viivalla, tippuu myös.

Esimerkkiväittämiä:

- Tässä tyyliuunnassa kuvataan todellisuutta mahdollisimman todentuntuisesti.
- Tyyliuunnalle ominaista ovat sankaritarinat.
- Tälle tyyliuunnalle ominaista on kaupunkilaisuuden, teollistumisen ja koneiden ihannointi.
- Kiinnostuttiin historiasta ja luonnosta.
- Kirjallisuudessa tuotiin esille naisen aseman epäkohdat ja maaseudun asukkaiden ongelmat.
- Runoudessa jopa luovuttiin runomitasta.

2. Tehtäviä sanaluokkien opetukseen

A) Verbipantomiiimit

Verbejä voi harjoitella ja kerrata esittämällä pieniä pantomiimeja. Tee laput, joihin kirjoitat eri verbejä. Jokainen oppilas nostaa vuorollaan lapun ja esittää lapun verbin toiminnan luokalle. Toiset oppilaat arvaavat, mistä verbistä on kyse.

B) Aikamuotoviesti

Tarvitaan kaksi identtistä pinoa lappuja, joihin on kirjoitettu verbejä eri aikamuodoissa. Kunkin pinon viereen teipataan laput, joissa lukee aikamuotojen nimet. Oppilaat jaetaan kahteen joukkueeseen. Omalla vuorollaan jokainen oppilas käy nostamassa yhden lapun oman joukkueensa pinosta ja laittaa sen oikean aikamuodon kohdalle. Lisäksi voidaan sopia, että kukin oppilas saa korjata yhden kaverin tekemän virheen. Kun verbit loppuvat, lasketaan pisteet. Oikeasta +1, väärästä -1. Joukkueiden ”pelipöydät” on syytä olla muutaman metrin päässä toisistaan, jotta kukin joukkue keskittyy vain omiin suorituksiinsa.

C) Aikamuotoviesti salissa

Opettaja tulostaa eri aikamuotojen verbilappuja salin keskelle vietäväksi (*vein, oli luettu, lauloivat, olette saaneet, olivat kuulleet* jne). Sanoja monistetaan sama määrä kaikille ryhmille useassa eri värissä, jolloin jokaiselle ryhmälle tulee oman värisensä laput. Salin nurkkiin on tehty neljä eri verbipesää: preesens, imperfekti, perfekti ja pluskvamperfekti. Joukkueet kuljettavat oman värisensä verbien aikamuotolaput oikeisiin verbipesiin. Kun joukkue on valmis opettaja tarkistaa oppilaiden kanssa verbilappujen oikeat paikat. Väärät vastukset palautuvat keskelle.

D) Laiva on lastattu -substantiiviharjoitus

Kopitellaan luokassa pallolla piirissä ja keksikää mahdollisimman monta tietyllä kirjaimella alkavaa substantiivia.

E) Substantiiviharjoitus hedelmäsalaattipelin muodossa

Piirissä on yksi tuoli vähemmän kuin osallistujia. Keskellä yksi oppilas sanoo: ”Pidän mansikoista.” Kaikki, jotka pitävät mansikoista, vaihtavat paikkaa. Se, joka ei ehdi saada itselleen istumapaikkaa, menee keskelle ja keksii seuraavan väittämän. Väittämässä täytyy käyttää substantiivia.

F) Adjektiiviharjoitus

Ojenna piirissä kaverille näkymätön lahja ja sano, millainen se on, esimerkiksi ”Ole hyvä, tässä on sinulle tämä pieni, pehmeä ja pörröinen lahja.” Kaveri ottaa lahjan eläytyen vastaan ja ojentaa lahjan eteenpäin muuttaen lahjaa, esimerkiksi ”Lahja on likainen ja painava”. Oppilaiden tulee kuvitella, miten ottaa iso tai pieni esine vastaan.

G) Adjektiiviharjoitus pantomiimina

Luokka jaetaan joukkueisiin. Joukkueista yksi jäsen esittää vuoron perään jotain tunnetta (pantomiimina tai ääniä käyttäen). Esitettävän tunnetilan oppilas on saanut lapulla opettajalta. Se joukkue voittaa, joka on arvannut/tulkinnut tunnetiloja enemmän oikein.

H) Adverbiharjoitus

Liikutaan jonoissa. Ensimmäinen oppilas määrittelee etenemistavan, esimerkiksi ”riemukkaasti”. Muut liikkuvat mallin mukaan.

I) Prepositioharjoitus

Harjoitellaan prepositioita siten, että oppilaat menevät opettajan sanomaan paikkaan.

J) Sanaluokkaviesti kertaustunnille

Tarvikkeet: 25 sanaa eri sanaluokista x ryhmien määrä, kirjekuori sekä moniste, jossa on sarakkeet eri sanaluokille.

Jokaiselle ryhmälle on varattuna oma kirjekuori, jossa on samat sanat lapuille kirjoitettuna (esim. 25 sanaa eri sanaluokista). Joukkueen jäsenten pitää hakea yksitellen kaksi sanaa ja asettaa ne monisteen päälle oikeaan sarakkeeseen. Joukkue, joka saa sijoitettua sanat oikeisiin sanaluokkiin, on voittaja. Ideaa voi muunnella eri asioihin, esimerkiksi moduusiin, historian tapahtumiin ja kieleen.

K) Palapeliharjoitus sanaluokista

Oppilaat kokoavat palapeliä tai leikattua korttia ryhmissä. Aina, kun oppilaat saavat kuvan valmiiksi, he keksivät kuvasta kullakin tunnilla harjoiteltavan sanaluokan sanan ja juoksevat kirjoittamaan sen näytölle tai paperille. Kirjoittajaa vaihdetaan. Kokoaminen voi olla aikarajoitettu kisa.

L) Sijamuotosähly

Peliin tarvitaan kuusi sählypalloa, sählymailat kaikille, maalariinteippiä ja paksu tussi. Ennen peliä annetaan läksyksi opetella ulkoa paikallissijat. Opettaja kirjoittaa kolmeen sählypalloon sisäpaikallissijassa olevan sanan (esim. kaupassa, kaupasta, kauppaan) ja kolmeen ulkopaikallissijassa olevan sanan (esim. kaupalla, kaupalta, kaupalle). Juuri ennen pelin alkua arvotaan, kumpi joukkue pelaa sisäpaikallissijoilla ja kumpi ulkopaikallissijoilla. Peli aloitetaan pudottamalla kaikki kuusi palloa kentän keskelle. Pallossa lukevan sanan saa tarkistaa nostamalla ja katsomalla, mutta palloa saa pelata vain mailalla. Erän voittaja on se joukkue, jolla on ensimmäisenä vastustajan maalissa kolme omaa palloa.

M) Viesti sijamuodoista

Oppilaat ovat joukkueina esimerkiksi neljässä rivissä. Joka joukkueella on oma sana, jota taivutetaan kaikissa sijamuodoissa. Sijamuodot on teipattu lattiaan, ja jokaisen sijamuodon kohdalla kilpailija sanoo joukkueen oman sanan oikeassa sijamuodossa taivutettuna. Kun edellinen kilpailija on käynyt radan läpi, seuraava saa lähteä. Nopeimmin koko radan käynyt joukkue voittaa.

N) Kertaava sijamuotoharjoitus

Seiskojen sijamuotojaksolla opettaja numeroi parit ja antaa heille lehtiä. Oppilaat käyvät liimaamassa eri sijamuodoissa olevia sanoja ympäri luokkaa oleville kartongeille, joissa on otsikkoina sijamuotojen nimiä. Liimaamiensa sanojen perään pari kirjoittaa opettajan heille antaman numeron. Lopuksi katsotaan, mikä pari on saanut liimattua eniten sanoja oikeisiin kartonkeihin.

3. Tehtäviä moduksista

A) Imperatiivijumppa

Oppilaat keksivät ryhmissä viiden kohdan taukojumpan. Ohjeiden pitää olla imperatiivimuotoisia. Oppilaat vetävät jumpan luokalle.

1. HEILUTA KÄSIÄ PÄÄN PÄÄLLÄ.
2. JUOKSE KOLMANTEEN KERROKSEEN JA TAKAISIN
3. KYKKÄÄ KOLME KERTAA.

B) Kapteeni käskee! -imperatiiviharjoitus

Luokka jaetaan kahtia ja toinen puoli luokasta käskee toista tekemään jotain, mitä ei saa lopettaa ennen kuin toinen puoli käskee tekemään jotakin imperatiivilla. Esimerkiksi vasen puoli luokasta käskee: "Hyppikää!" Oikea puoli hyppii niin pitkään, kunnes saavat keksittyä jonkun käskyn, kuten "Taputtakaa!"

C) Puuropata moduksista

Luokka jaetaan kahteen noin 10 oppilaan ryhmään. Muodostetaan kaksi rinkiä (vaatii siis aika ison tilan, joten kannattaa siirtyä esimerkiksi aulaan tai leikkiä ulkona). Toisessa ringissä on aiheena moduksista vaikkapa konditionaali ja toisessa imperatiivi. Molemmista ryhmissä joku oppilaista lähtee kiertämään rinkiä ja luettelee verbejä. Sanoessaan jonkun kohdalla konditionaalissa (toisessa ryhmässä imperatiivissa) olevan verbin oppilas ja verbien luettelija lähtevät joutuin kiertämään rinkiä vastakkaisiin suuntiin. Jos luettelija ehtii tehdä kierroksen ensin, kuten usein käykin, hän saa siirtyä toiseen imperatiivirinkiin. Hitaampi jää puolestaan kiertämään ja luettelemaan verbejä konditionaalirinkiin. Jotta kiertäjän ei tarvitse miettiä ja muistella verbejä, kannattaa oppilaiden tehdä jo luokassa omat verbilistat, joihin sisältyy verbejä kaikissa moduksissa.

D) Modusbiisit

Moduksia opetellessa kuunnellaan kotimaisia biisejä, ja tiettyjen modusten kohdalla mennään kyykkyyhin, hypätään ylös, nostetaan kädet ilmaan jne.

E) Modustwister

Pelataan Twisteriä modussäännöillä. Pelialueeseen laitetaan värien kohdalle eri moduksissa taivutettuja verbimuotoja. Yksi oppilas toimii tuomarina. Tuomari arpoo pyöritettävän kiekon avulla moduksen sekä raajan, joka pitää sijoittaa arvotun moduksen mukaiseen sanaan. Se, jonka tasapaino pettaa, tippuu pois pelistä. Jos Twisteriä ei ole, voi pelialueen teipata lattiaan.

4. Harjoitus lauseenjäsennykseen

A) Legolauseet

Kertaustunnilla luokkaan sijoitetaan eri tehtävapistettä, joita oppilaat kiertävät. Yhdessä pisteessä on legoja, joiden sileälle sivulle on kirjoitettu permanent-tussilla sanoja. Osaan legoista on kirjoitettu lauseenjäsensitä (subjekti, predikaatti, objekti). Oppilaat rakentavat legoista lauseita ja yhdistävät tekemänsä lauseen päälle oikeita legolauseenjäsensitä.

5. Tehtäviä oikeinkirjoituksesta

A) Yhdyssanat

Yhdyssanoja voi harjoitella siten, että jokainen oppilas saa paperilapun, jossa on yhdyssanan perus- tai määriteosa. Oppilaat etsivät itselleen parin siten, että sanan osista on muodostunut järkevä yhdyssana.

B) Pilkkusuunnistus

Opettaja vie tehtävälappuja eri paikkoihin koulussa. Oppilaat etsivät ryhmittäin laput ja tekevät tehtävät. Jos koulun alue on laaja, opettajan kannattaa tehdä kartta suunnistuksen avuksi. Ryhmät tarkistuttavat tehtävät opettajalla. Pilkkusuunnistuksessa tehtävät liittyvät pilkkuihin, mutta suunnistusta voi soveltaa myös muiden asioiden harjoitteluun.

C) Pää- ja sivulauseet

Lapuilla on sivu- ja päälauseita, jotka jaetaan eri puolella luokkaa. Oppilaat etsivät sopivan parin ja kirjoittavat kokonaiset virkkeet vihkoon.

D) Sivulauseviesti

Harjoitukseen tarvitaan paperit, joista yhdessä lukee KL, toisessa RL ja kolmannessa KSL, erivärisiä virkelappuja sekä sinitarraa. Opettaja laittaa sivulauseetyyppipaperit seinälle noin puolen metrin välein. Oppilaat jaetaan joukkueisiin. Joukkueet saavat nipun virkeitä (jokaisella joukkueella oman värisiä). Joukkueen jäsenet nostavat vuorotellen nipusta virkkeen ja käyvät kiinnittämässä sen sinitarralla oikeaan paperiin sen mukaan, mikä sivulauseetyyppi virkkeessä on. Nopein joukkue voittaa.

6. Harjoitellaan kirjoittamista

A) Kuuma peruna -uutinen

Tähän uutisen tuottamisen harjoitukseen tarvitaan pehmeä pallo ja musiikkia. Ennen leikin alkua kirjoitetaan taululle uutiskysymykset (*mitä, missä, milloin, kuka, miten, miksi*). Oppilaat seisovat piirissä ja alkavat musiikin soidessa heitellä palloa ristiin rastiin (ei vieruskaverille). Ope pysäyttää musiikin yllättäen, ja se, jolle pallo jää, vastaa kysymykseen *mitä* eli aloittaa kertomaan kuvitteellista uutista jostain viime aikoina tapahtuneesta asiasta. Sitten musiikki ja heittely jatkuvat, ja musiikin tauotessa vastataan seuraavaan kysymykseen. Näin saadaan muodostettua kokonainen ajankohtainen uutinen.

B) Mainos

Oppilaat käyvät pareittain kiertämässä koulun ja ottavat kiertämisen aikana viisi kuvaa. Luokkaan palattuaan oppilaat kirjoittavat lyhyen dokumenttitekstin ja mainoksen jokaisesta valokuvasta. Etukäteen voidaan sopia, mille kohderyhmälle mainos täytyy suunnata. Kohderyhmänä voi olla esimerkiksi vaihto-oppilaat.

C) Kuvasta kirjoittaminen

Luokassa ja käytävällä on kuvia. Oppilaiden tehtävänä on kirjoittaa omaan vihkoonsa kuvista virkkeitä. Kun on kirjoittanut viisi virkettä, saa tehdä jumppapisteellä viisi punnerrusta.

D) Luonto kirjoittamisen inspiraationa

Kirjoittamiseen voidaan hakea inspiraatiota luonnossa liikkumisesta. Oppilaiden kanssa voidaan lähteä luontokävelylle. Kävelyn jälkeen oppilaat kirjoittavat esimerkiksi aistihavainnoista, joita he kokivat luonnossa. Oppilaita voi myös pyytää etsimään luonnosta jonkin asian, josta sitten kirjoitetaan teksti. Opettajan on mahdollista antaa valinnanvapautta tekstilajin suhteen: vaihtoehtona voi olla kirjoittaa esimerkiksi runo, kuvaileva teksti, uutinen, mainos tai päiväkirjamainen tekstikatkelma.

E) Kirjoitustehtävien tarkistaminen

Pienten kirjoitustehtävien tarkistukseen saa liikettä, kun pyytää oppilaita jättämään vihon auki pöydälle. Oppilaat kiertävät luokassa ja lukevat toisten oppilaiden kirjoitukset. Vaihtoehtoisesti opettaja voi pyytää, että oppilaat käyvät lukemassa kirjoituksensa kahdelle toisella puolella luokkaa istuvalle oppilaalle.

7. Tehtäviä S2-opetukseen

A) Sanastoharjoitus

Oppilaiden harjoittelussa värejä, kasveja ja marjoja he voivat hakea ulkoa esimerkiksi

a) jotain vihreää, b) jotain punaista, c) jotain ruskeaa.

Jatko-ohjeistuksessa oppilaat hakevat metsästä esimerkiksi sinisen marjan, punaisen lehden, ruskean neulasen tai keltaisen heinän. Lopuksi oppilaat tekevät löydöksistään syksyisen taide-teoksen.

B) Kertaava sanastoharjoitus

Katsotaan oppilaiden kanssa videota, jonka sisällöstä keskeisiä sanoja on pöydällä muistilapuilla. Oppilaat seisovat videon ajan pöydän luona. Kun oppilas kuulee tai näkee sanan videolla ja ymmärtää sen tarkoituksen, hän ottaa lapun ja video pysäytetään. Jos oppilas selittää sanan oikein, hän saa pitää lapun.

C) Sanajahti

Oppilaat ovat jonossa. Opettaja sanoo jonon ensimmäiselle suomeksi asian, jonka voi löytää koulusta (esimerkiksi portaat, opettaja, pipo, sininen, kylmä). Hän johdattaa jonon sanaa vastaavan asian luo. Sanaa voidaan esim. rallattaa tai hokea matkalla. Jonon ensimmäinen siirtyy jonon viimeiseksi ja sanoo ensin jonon ensimmäisenä olevalle uuden sanan. Tehtävä toimii myös esimerkiksi luokassa tai puistossa.

D) Elävä muistipeli

Yksi oppilas menee luokasta ulos. Muut oppilaat ottavat parin. Parit valitsevat yhteisen sanan esimerkiksi opeteltavan tekstin sanastosta tai sanakirjasta. Opettaja voi myös antaa sanat pareille. Parin osapuolet menevät eri paikkoihin luokassa. Ulkona ollut oppilas tulee sisään ja alkaa kääntää oppilassanakortteja niin, että esimerkiksi koskee oppilaita päähän tai olkapäähän tai kättelee, jolloin sanakorttioppilas sanoo oman sanansa. Kun oppilas löytää kaksi sanakorttioppilasta, jotka ovat sanoneet saman sanan, hän yhdistää kortit esim. viemällä heidät vierekkäin.

E) Adverbit

Opettaja antaa yhdelle oppilaalle kerrallaan käskyjä mennä eri paikkoihin luokassa. Esimerkiksi "Börje on oven edessä.", "Börje on tuolin takana", "Åke on Börjen edessä" tai "Xavier on Börjen vieressä." Lopuksi oppilas kertoo, missä itse on: "Minä olen tuolin takana ja Xavierin vieressä".

F) Oikeinkirjoitus

Kopioi sanalista, lauselistaa tai pieni tarina niin, että lista on esimerkiksi luokan ovesa. Oppilaat käyvät katsomassa siitä kerrallaan niin monta sanaa kuin pystyvät muistamaan. Vihko ja kynä jätetään omalle paikalle. Tavoitteena on harjoitella nimenomaan sanojen oikeinkirjoitusta.

8. Yleisiä ideoita liikkeen lisäämiseksi äidinkielen ja kirjallisuuden tunneille

- Mieliopidejanaa voi käyttää helposti erityyppisissä harjoituksissa. Opettaja voi esimerkiksi lukea ääneen väitteitä, ja oppilaat menevät seisomaan eri puolille luokkaa sen mukaisesti, onko väite heidän mielestään totta vai ei.
- Mieliopidettä tai suhtautumistapaa kysyttävissä tehtävissä vastaustekniikassa voi käyttää erilaisia liikkumiseen perustuvia vastaustapoja, esimerkiksi kyllä – hyppy ylös, ehkä – pyörähdä ympäri, ei – pyöritä päätä sivulta toiselle niin laajasti kuin pystyt.
- Projektitöihin voi liittää gallupin. Oppilaat valitsevat aiheen ja keräävät itselleen vastaukset vähintään 20 henkilöltä. Oppilaat käyvät kyselemässä myös toisten luokkien oppilailta, joten liikkumista tulee läpi koulun.
- Nostetaan tuolit pulpetille ja tehdään tehtäviä ja erityisesti pidempiä kirjoitustehtäviä seisten.
- Ilmaisutuokiot ovat lähes kaikki toiminnallisia. Esimerkiksi mielikuvajunamatkalla oppilaat saavat eläytyä junassa matkustamiseen. Matkalla oppilaat esittävät pantomiimina, mitä he syövät ravintolavaunussa. Sitten he muun muassa näkevät eräällä juna-asemalla patsaan, joka heidän täytyy ilmentää parin kanssa still-kuvana toisille. Mielikuvamatkasta voi kirjoittaa kuvauksen, kertomuksen tai vaikkapa runon.
- Improvisaatioharjoitukset sopivat hyvin kirjallisuuden käsittelyyn.
- Toiminnallisia harjoituksia voi käyttää myös kielentuntemuksessa. Esimerkiksi luokkatilasta voidaan muodostaa kuvitteellinen Suomen kartta: etupäässä on pohjoinen ja takaosassa etelä. Oppilaat asettuvat kartassa sille kohdalle, mistä heidän sukulaisensa tai isovanhempansa ovat kotoisin. Jokainen kertoo, millaisia murre sanoja tai sanamuotoja sillä alueella käytetään.
- Tehtäviä tarkistettaessa viittaustapaa muuttamalla oppituntiin saadaan lisää toiminnallisuutta. Voit pyytää oppilaita viittaamaan esimerkiksi kahdella kädellä, kahdella jalalla tai vaikkapa oikealla kädellä ja vasemmalla jalalla.
- Kun oppilaat kirjoittavat muistiinpanoja, tuolit voi siirtää syrjään. Kokeilkaa kirjoittamaan muistiinpanot kyykyssä. Jos jalat väsyvät, noustaan välillä seisomaan.